

Bijlage VWO
2019

tijdvak 1

Griekse taal en cultuur

Tekstboekje

De Corinthiër Socles vertelt over de aanslag op de zoon van Labda.

1 Τοῦτο μὲν δὴ τοῖσι Βακχιάδησι πρότερον γενόμενον ἦν ἀτέκμαρτον, τότε
2 δὲ τὸ Ἡετίωνι γενόμενον ὡς ἐπύθοντο, αὐτίκα καὶ τὸ πρότερον συνήκαν
3 ἐὸν συνωδὸν τῷ Ἡετίωνος. Συνέντες δὲ καὶ τοῦτο εἶχον ἐν ἡσυχίῃ,
4 ἐθέλοντες τὸν μέλλοντα Ἡετίωνι γίνεσθαι γόνον διαφθεῖραι. Ὡς δ' ἔτεκε ἡ
5 γυνὴ τάχιστα, πέμπουσι σφέων αὐτῶν δέκα ἐς τὸν δῆμον ἐν τῷ κατοίκητο
6 Ἡετίων ἀποκτενέοντας τὸ παιδίον. Ἀπικόμενοι δὲ οὗτοι ἐς τὴν Πέτρην καὶ
7 παρελθόντες ἐς τὴν αὐλὴν τὴν Ἡετίωνος αἴτεον τὸ παιδίον· ἡ δὲ Λάβδα
8 εἰδυῖά τε οὐδὲν τῶν εἵνεκα ἐκεῖνοι ἀπικοῖατο καὶ δοκέουσα σφραγ
9 φιλοφροσύνης τοῦ πατρὸς εἵνεκα αἰτέειν φέρουσα ἐνεχείρισε αὐτῶν ἐνί.
10 Τοῖσι δὲ ἄρα ἐβεβούλευτο κατ' ὁδὸν τὸν πρῶτον αὐτῶν λαβόντα [τὸ
11 παιδίον] προσουδίσαι. Ἐπεῖτε ὧν ἔδωκε φέρουσα ἡ Λάβδα, τὸν λαβόντα
12 τῶν ἀνδρῶν θεῖη τύχη προσεγέλασε τὸ παιδίον, καὶ τὸν φρασθέντα τοῦτο
13 οἰκτός τις ἴσχει ἀποκτεῖναι, κατοικτίρας δὲ παραδιδοῖ τῷ δευτέρῳ, ὁ δὲ τῷ
14 τρίτῳ, οὕτω τε διεξήλθε διὰ πάντων τῶν δέκα παραδιδόμενον, οὐδενὸς
15 βουλομένου διεργάσασθαι. Ἀποδόντες ὧν ὀπίσω τῇ τεκούσῃ τὸ παιδίον καὶ
16 ἐξελθόντες ἕξω, ἐστεῶτες ἐπὶ τῶν θυρέων ἀλλήλων ἄπτοντο καταιτιώμενοι
17 καὶ μάλιστα τοῦ πρώτου λαβόντος, ὅτι οὐκ ἐποίησε κατὰ τὰ δεδογμένα, ἐς
18 ὃ δὴ σφι χρόνου ἐγγινομένου ἔδοξε αὐτίς παρελθόντας πάντας τοῦ φόνου
19 μετίσχειν.
20 Ἔδει δὲ ἐκ τοῦ Ἡετίωνος γόνου Κορίνθῳ κακὰ ἀναβλαστειν. Ἡ Λάβδα
21 γὰρ πάντα ταῦτα ἤκουε ἐστεῶσα πρὸς αὐτῆσι τῆσι θύρῃσι· δείσασα δὲ μή
22 σφι μεταδόξῃ καὶ τὸ δεύτερον λαβόντες τὸ παιδίον ἀποκτείνωσι, φέρουσα
23 κατακρύπτει ἐς τὸ ἀφραστότατόν οἱ ἐφαίνετο εἶναι, ἐς κυψέλην,
24 ἐπισταμένη ὡς εἰ ὑποστρέψαντες ἐς ζήτησιν ἀπικνεοῖατο, πάντα
25 ἐρευνήσειν μέλλοιεν· τὰ δὴ καὶ ἐγένετο. Ἐσελθοῦσι δὲ καὶ διζημένοισι
26 αὐτοῖσι ὡς οὐκ ἐφαίνετο, ἐδόκεε ἀπαλλάσσεσθαι καὶ λέγειν πρὸς τοὺς
27 ἀποπέμψαντας ὡς πάντα ποιήσειαν τὰ ἐκεῖνοι ἐνετείλαντο.

28 Οἱ μὲν δὴ ἀπελθόντες ἔλεγον ταῦτα· Ἡτίωνι δὲ μετὰ ταῦτα ὁ παῖς
 29 ἠϋζάνετο, καὶ οἱ διαφυγόντι τοῦτον τὸν κίνδυνον ἀπὸ τῆς κυψέλης
 30 ἐπωνυμίην Κύψελος οὖνομα ἐτέθη. Ἄνδρωθέντι δὲ καὶ μαντευομένῳ
 31 Κυψέλῳ ἐγένετο ἀμφιδέξιον χρηστήριον ἐν Δελφοῖσι, τῷ πίσυνος
 32 γενόμενος ἐπεχείρησέ τε καὶ ἔσχε Κόρινθον. Ὁ δὲ χρησμὸς ὅδε ἦν·
 33 Ὕλβιος οὗτος ἀνὴρ ὃς ἐμὸν δόμον ἐσκαταβαίνει,
 34 Κύψελος Ἡτίδης, βασιλεὺς κλειτοῖο Κορίνθου,
 35 αὐτὸς καὶ παῖδες, παίδων γε μὲν οὐκέτι παῖδες.
 36 Τὸ μὲν δὴ χρηστήριον τοῦτο ἦν, τυραννεύσας δὲ ὁ Κύψελος τοιοῦτος δὴ
 37 τις ἀνὴρ ἐγένετο· πολλοὺς μὲν Κορινθίων ἐδίωξε, πολλοὺς δὲ χρημάτων
 38 ἀπεστέρησε, πολλῶ δέ τι πλείστους τῆς ψυχῆς.

Herodotus, Historiën 5.92γ-ε

Aantekeningen

- regel 1* ἀτέκμαρτος onbegrijpelijk
regel 9 ἡ φιλοφροσύνη vriendelijkheid
 ἐγχειρίζω in handen geven
regel 11 προσουδίζω tegen de grond gooien
regel 12 προσγελάω toelachen
regel 13 κατοικτίρω medelijden hebben
regel 15 διεργάζομαι doden
regel 16 καταιτιάομαι beschuldigen
regel 19 μετίσχω + *genitivus* meedoen aan
regel 20 ἀναβλαστάνω voortspruiten
regel 22 μεταδοκέει + *dativus* van plan veranderen
regel 23 ἄφραστος onverwacht
 ἡ κυψέλη kist
regel 25 ἐρευνάω doorzoeken
regel 29 ἡ κυψέλη kist
regel 31 ἀμφιδέξιος tweeledig
regel 33 ἐσκαταβαίνω binnengaan

Tekst 2

Overleg voorafgaand aan de slag bij Marathon

1 Τοῖσι δὲ Ἀθηναίων στρατηγοῖσι ἐγίνοντο δίχα αἰ γνῶμαι, τῶν μὲν οὐκ
2 ἐόντων συμβαλεῖν (ὀλίγους γὰρ εἶναι στρατιῇ τῇ Μήδων συμβαλεῖν), τῶν
3 δὲ καὶ Μιλτιάδεω κελευόντων. Ὡς δὲ δίχα τε ἐγίνοντο καὶ ἐνίκα ἢ χείρων
4 τῶν γνωμέων, ἐνθαῦτα, ἦν γὰρ ἐνδέκατος ψηφιοφόρος ὁ τῷ κυάμῳ λαχὼν
5 Ἀθηναίων πολεμαρχεῖν (τὸ παλαιὸν γὰρ Ἀθηναῖοι ὁμόψηφον τὸν
6 πολέμαρχον ἐποιεῦντο τοῖσι στρατηγοῖσι), ἦν δὲ τότε πολέμαρχος
7 Καλλίμαχος Ἀφιδναῖος, πρὸς τοῦτον ἐλθὼν Μιλτιάδης ἔλεγε τάδε·
8 “ Ἐν σοὶ νῦν, Καλλίμαχε, ἐστὶ ἢ καταδουλώσαι Ἀθήνας ἢ ἐλευθέρας
9 ποιήσαντα μνημόσυνον λιπέσθαι ἐς τὸν ἅπαντα ἀνθρώπων βίον οἷον οὐδὲ
10 Ἀρμόδιός τε καὶ Ἀριστογείτων [λείπουσι]. Νῦν γὰρ δὴ, ἐξ οὗ ἐγένοντο
11 Ἀθηναῖοι, ἐς κίνδυνον ἤκουσι μέγιστον, καὶ ἦν μὲν γε ὑποκύψωσι τοῖσι
12 Μήδοισι, δέδεκται τὰ πείσονται παραδεδομένοι Ἴππῆι, ἦν δὲ περιγένηται
13 αὕτη ἢ πόλις, οἷη τέ ἐστι πρώτη τῶν Ἑλληνίδων πολιῶν γενέσθαι.
14 Κῶς ὦν δὴ ταῦτα οἶά τέ ἐστι γενέσθαι, καὶ κῶς ἐς σέ τοι τούτων ἀνήκει
15 τῶν πρηγμάτων τὸ κῦρος ἔχειν, νῦν ἔρχομαι φράσω. Ἡμέων τῶν
16 στρατηγῶν ἐόντων δέκα δίχα γίνονται αἰ γνῶμαι, τῶν μὲν κελευόντων
17 συμβαλεῖν, τῶν δὲ οὐ. Ἦν μὲν νυν μὴ συμβάλωμεν, ἔλλομαί τινα στάσιν
18 μεγάλην διασεῖσειν ἐμπεσοῦσαν τὰ Ἀθηναίων φρονήματα ὥστε μηδίσαι· ἦν
19 δὲ συμβάλωμεν πρὶν τι καὶ σαθρὸν Ἀθηναίων μετεξετέροισι ἐγγενέσθαι,
20 θεῶν τὰ ἴσα νεμόντων οἰοί τέ εἴμεν περιγενέσθαι τῇ συμβολῇ. Ταῦτα ὦν
21 πάντα ἐς σέ νῦν τείνει καὶ ἐκ σέο ἄρτηται· ἦν γὰρ σὺ γνώμη τῇ ἐμῇ
22 προσθῆ, ἔστι τοι πατρίς τε ἐλευθέρη καὶ πόλις πρώτη τῶν ἐν τῇ Ἑλλάδι· ἦν
23 δὲ <τὴν> τῶν ἀποσπευδόντων τὴν συμβολὴν ἔλη, ὑπάρξει τοι τῶν ἐγὼ
24 κατέλεξα ἀγαθῶν τὰ ἐναντία.”
25 Met deze argumenten wist Miltiades Callimachus aan zijn zijde te krijgen.

Herodotus, Historiën 6.109

Aantekeningen

- regel 4 ψηφιδοφόρος stemgerechtigd
ὁ κύαμος loting
- regel 5 πολεμαρχέω polemarch zijn
ὁμόψηφος + *dativus* hetzelfde stemrecht hebbend als
- regel 6 ὁ πολέμαρχος polemarch
- regel 11 ὑποκύπτω zich overgeven
- regel 15 τὸ κῦρος beslissing
- regel 18 διασείω schokken
- regel 19 σαθρός rot
- regel 21 ἀρτάομαι ἐκ + *genitivus* afhangen van
- regel 23 ἀποσπεύδω afraden

Tekst 3

De Perzische koning Darius heeft gezanten naar de Macedonische koning Amyntas gestuurd. Deze gezanten vragen om “aarde en water voor de koning”, dat wil zeggen: politieke onderwerping van de Macedoniërs aan de Perzen.

- 1 Οἱ ὧν Πέρσαι οἱ πεμφθέντες οὗτοι παρὰ τὸν Ἀμύντην ὡς ἀπίκοντο, αἴτεον
2 ἐλθόντες ἐς ὄψιν τὴν Ἀμύντεω Δαρείῳ βασιλεῖ γῆν τε καὶ ὕδωρ.
3 Ὁ δὲ ταῦτά τε ἐδίδου καὶ σφεας ἐπὶ ξείνια καλέει, παρασκευασάμενος δὲ
4 δεῖπνον μεγαλοπρεπὲς ἐδέκετο τοὺς Πέρσας φιλοφρόνως.
5 Ὡς δὲ ἀπὸ δεῖπνου ἐγίνοντο, διαπίνοντες εἶπαν οἱ Πέρσαι τάδε·
6 “Ξεῖνε Μακεδῶν, ἡμῖν νόμος ἐστὶ τοῖσι Πέρσησι, ἐπεὰν δεῖπνον
7 προτιθώμεθα μέγα, τότε καὶ τὰς παλλακὰς καὶ τὰς κουριδίας γυναῖκας
8 ἐσάγεσθαι παρέδρους. Σύ νυν, ἐπεὶ περ προθύμως μὲν ἐδέξαιο, μέγालος δὲ
9 ξεινίζεις, διδοῖς τε βασιλεῖ Δαρείῳ γῆν τε καὶ ὕδωρ, ἔπεο νόμῳ τῷ
10 ἡμετέρῳ.”
11 Εἶπε πρὸς ταῦτα Ἀμύντης· “ᾧ Πέρσαι, νόμος μὲν ἡμῖν γέ ἐστι οὐκ οὗτος,
12 ἀλλὰ κεχωρίσθαι ἄνδρας γυναικῶν. Ἐπεῖτε δὲ ὑμεῖς ἐόντες δεσπότες
13 προσχρηρίζετε τούτων, παρέσται ὑμῖν καὶ ταῦτα.” Εἶπας τοσαῦτα ὁ Ἀμύντης
14 μετεπέμπετο τὰς γυναῖκας.

Herodotus, Historiën 5.18,1-3

Aantekeningen

- regel 1 ὁ Ἀμόντης Amyntas
ὡς zodra
- regel 2 ἐς ὄψιν τὴν Ἀμόντεω op audiëntie bij Amyntas
- regel 3 τὰ ξείνια gastmaal
- regel 4 φιλόφρων vriendelijk
- regel 5 γίνομαι ἀπό + *genitivus* klaar zijn met
διαπίνω doorgaan met drinken
- regel 8 παρέδρους als gezelschap
Σύ νυν *De hoofdzin gaat verder bij ἔπειο (regel 9)*
ἐδέξαο *Vul aan: ἡμέας*
- regel 9 ξεινίζεις *Vul aan: ἡμέας*
διδοῖς *tweede persoon enkelvoud indicativus praesens*
actief van δίδωμι
- regel 11 ὁ Ἀμόντης Amyntas
- regel 12 ἀλλὰ *Vul aan: νόμος ἡμῖν ἐστι*
- regel 12-13 Ἐπεῖτε t/m ταῦτα Maar nu jullie, die onze meesters zijn,
ook dit nog verlangen, zal het zo geschieden
- regel 13 ὁ Ἀμόντης Amyntas